

Agrometeorologische Berichten

Situatie op 20 juni 2019

Samenvatting

Door het frisse weer in mei werd de gewasgroei enigszins geremd. Dankzij het mooie weer dat daarop volgde in juni kwamen de gewassen echter weer snel op gang. Plaatselijk berokkenden onweersbuien, hevige wind en hagel ernstige schade, maar afgezien daarvan zijn de opbrengstvoorspellingen gunstig, zowel voor de wintergranen als voor de zomerteelten (maïs, aardappelen, suikerbieten). De oogst is echter nog veraf en de weersomstandigheden van de komende dagen en weken gaan bepalend zijn voor de uiteindelijke opbrengst.

Doelstelling en methodiek

Deze berichten geven een overzicht van de weersgesteldheid in de voorbije periode. Vanaf juni gebeurt ook een oogstraming voor de voornaamste landbouwgewassen op regionaal en nationaal vlak. Naast de normale trend afgeleid uit de officieel gerapporteerde opbrengsten van de voorbije 15 jaren, worden voor elke combinatie (teelt/gebied) drie indicatoren berekend op basis van de weersgegevens, de simulaties van het B-CGMS gewasgroeimodel en de satellietbeelden van SPOT-VEGETATION en PROBA-V (tiendaagse composieten met een spatiale resolutie van 1 km). Daarbij wordt enkel de informatie benut die momenteel al beschikbaar is (januari-heden). Met de data van de voorbije jaren wordt het regressieverband opgespoord tussen de finale oogstopbrengst (Y) en de indicatoren (Xi). De gevonden relaties worden dan, per landbouwregio en teelt, toegepast op de indicatoren van het huidige jaar, ter schatting van de oogstopbrengst. De nationale cijfers zijn afgeleid uit de regionale ramingen met de arealen als wegingsfactor. Meer informatie en voorgaande Agrometeorologische Berichten zijn te vinden op <http://b-cgms.cra.wallonie.be/>.

Bronnen

De regionale opbrengsten en arealen van de voorbije jaren worden geleverd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (<http://www.statbel.fgov.be>). De satellietbeelden worden ter beschikking gesteld door het Joint Research Centre (JRC) van de Europese Commissie (<http://mars.jrc.ec.europa.eu/mars/About-us/The-MARS-Unit>). Verder geraadpleegde documenten zijn afkomstig van de volgende organisaties: KBIVB/IRBAB, Inagro, LCG, PCA, LCV/Hooibeekhoeve, FIWAP, CIPF, CEPICOP, APPO, Boer&Tuinder, Landbouwleven en VILT.

Contacten

Centre Wallon de Recherches Agronomiques (CRA-W, Gembloux)	Viviane Planchon Yannick Curnel Damien Rosillon	v.planchon@cra.wallonie.be curnel@cra.wallonie.be d.rosillon@cra.wallonie.be
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO, Mol)	Isabelle Piccard Herman Eerens	isabelle.piccard@vito.be herman.eerens@vito.be
Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI, Ukkel)	Michel Journée Christian Tricot	michelj@meteo.be ctricot@meteo.be

Datum van de volgende berichten: *begin september 2019*

De weersgesteldheid in het voorjaar

Mei 2019

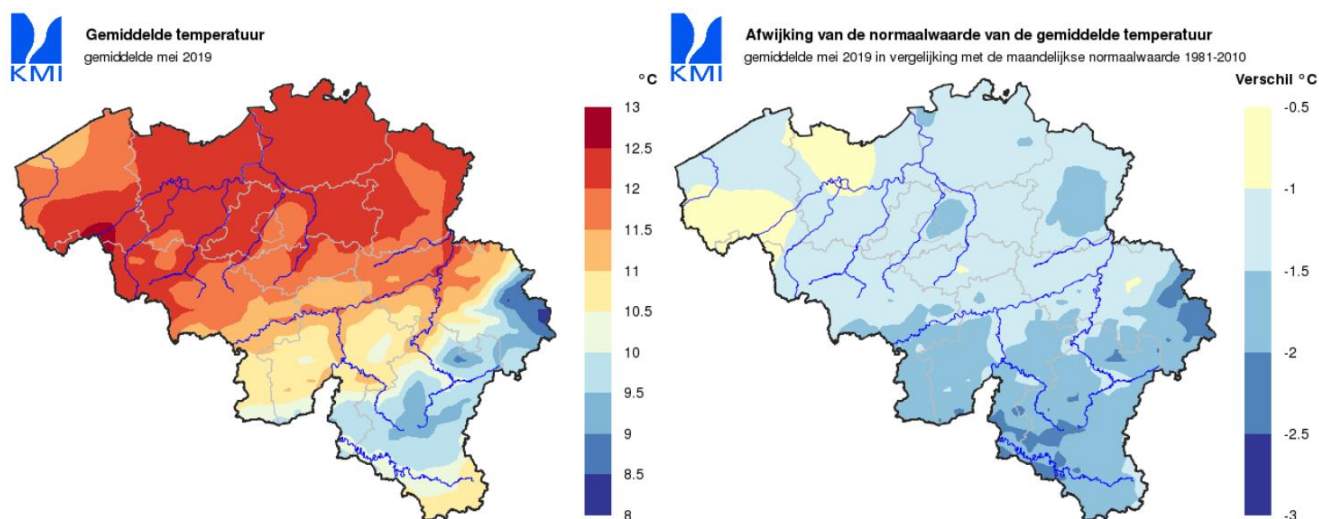
De voorbije meimaand was tamelijk fris, droog en windstil.

De gemiddelde temperatuur lag tussen -0.5°C en -3°C lager dan normaal (1981-2010). De grootste verschillen werden gemeten in het zuiden van het land (Figuur 1). Vooral de eerste drie weken van mei waren erg koud. Met name de minimumtemperaturen scoorden laag. In Ukkel bedroeg de minimumtemperatuur gemiddeld 7.4°C in mei, bijna 2°C lager dan normaal (9.2°C). De laagste temperatuur, -2.7°C , werd gemeten op 15 mei in Elsenborn (Bütgenbach). Pas eind mei stegen de temperaturen weer tot boven de normaal. In Korbeek-Lo (Bierbeek) gaf de thermometer op 24 mei zelfs 25.4°C aan.

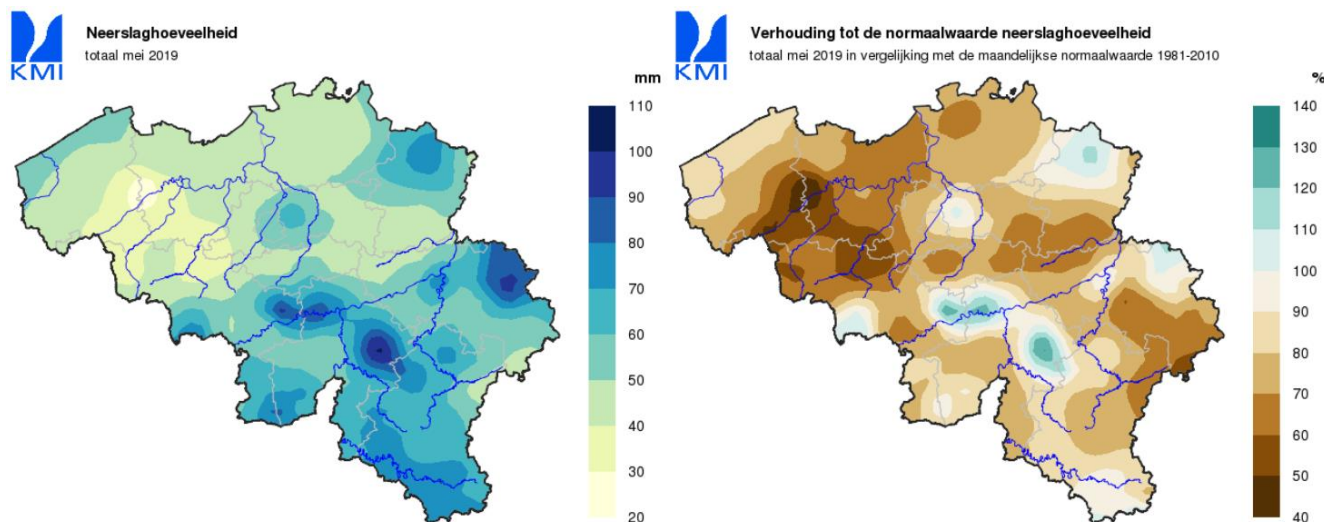
Mei was ook een droge maand (Figuur 2). In sommige regio's, vooral in het noorden en uiterste westen van het land, viel er slechts de helft van de normale hoeveelheid neerslag. In Ukkel bedroeg de totale hoeveelheid neerslag zo'n 55 mm ten opzichte van 66.5 mm normaal. Waar er wel normale neerslaghoeveelheden gemeten werden was dit vaak het gevolg van lokale onweders die gepaard gingen met zware regens. Dit was bijvoorbeeld het geval op 19 mei in Mazy (Gembloux) toen er op korte tijd 50.4 mm neerslag viel. In totaal werden er in mei 18 regendagen geteld. Dit zijn er slechts 2 minder dan normaal. Het regende met andere woorden vaak, maar met uitzondering van de onweders, ging het slechts om kleine hoeveelheden neerslag.

Tenslotte telde mei ook een relatief laag aantal zonne-uren en werden erg lage windsnelheden gemeten.

De relatief lage temperaturen, beperkte neerslaghoeveelheid en geringe zonneschijnduur in mei hebben de ontwikkeling van de gewassen enigszins vertraagd.

Figuur 1: Gemiddelde temperatuur in mei 2019 (links) en vergelijking met de normaalwaarde (rechts) (Bron: KMI)

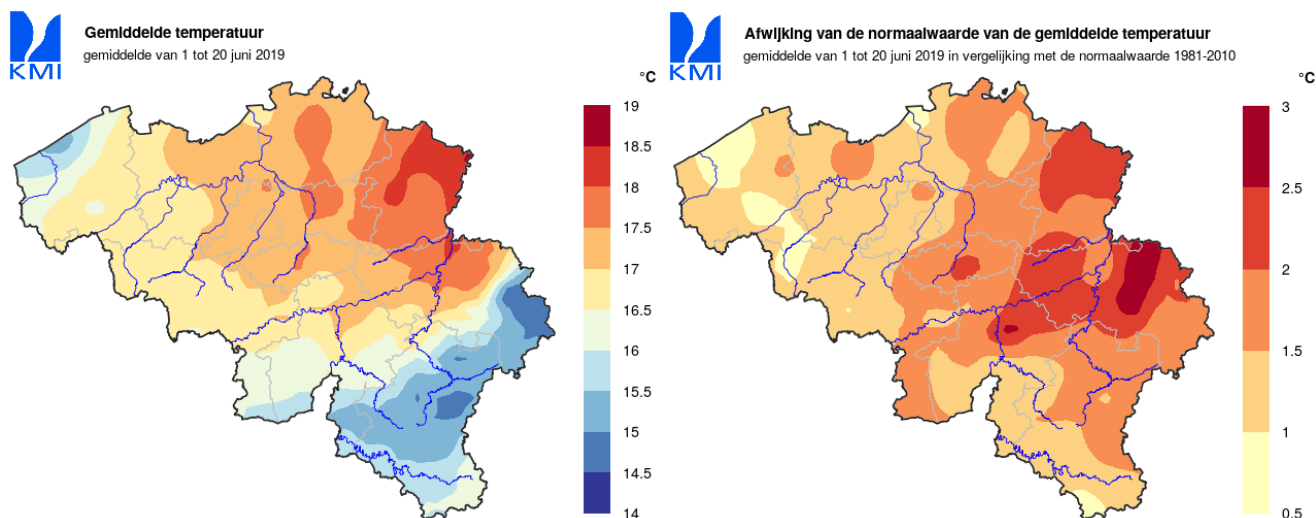

Figuur 2: Neerslaghoeveelheid in mei 2019 (links) en vergelijking met de normaalwaarde (rechts) (Bron: KMI)

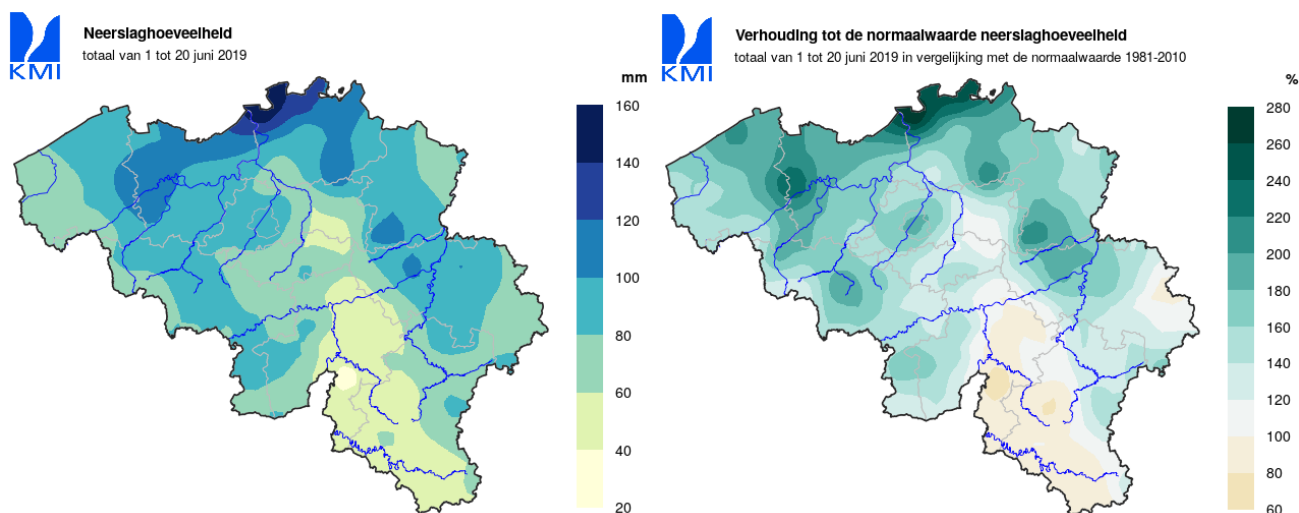
1 tot 20 juni 2019

De eerste 3 weken van juni waren warmer dan normaal. Over de ganse periode beschouwd lag de temperatuur tussen +0.5 en +3°C hoger dan gemiddeld waarbij de grootste verschillen in het oosten van het land gemeten werden (Figuur 3). Tijdens de eerste 5 dagen van juni werden erg hoge temperaturen genoteerd. Op 2 juni steeg het kwik in Ukkel zelfs tot 29.8°C. Tussen 5 en 15 juni schommelde de temperatuur rond het gemiddelde om vanaf de tweede helft van juni weer sterk toe te nemen.

Op de meeste plaatsen was het natter dan normaal in de periode van 1 tot 20 juni. De regenval varieerde echter sterk naargelang de regio, van zo'n 20 mm in het zuiden van het land tot 160 mm in het noorden van de provincie Antwerpen (Figuur 4). De grote neerslagverschillen zijn vooral een gevolg van plaatselijke onweders. Tussen 1 en 20 juni telden we maar liefst 16 onweersdagen ten opzichte van 12.7 dagen normaal. De onweders gingen vaak gepaard met stortbuien en hevige wind. Plaatselijk zorgde dit ervoor dat de gerst ging legeren. Hier en daar zagen we overstromingen, zoals in Kalmthout, en in de provincies Namen en Henegouwen werden er modderstromen gemeld (Figuur 5). Hagelbuien veroorzaakten dan weer flink wat schade in de fruitteelt in Limburg.

Figuur 3: Gemiddelde temperatuur van 1 tot 20 juni 2019 (links) en vergelijking met de normaalwaarde (rechts) (Bron: KMI)

Figuur 4: Neerslaghoeveelheid van 1 tot 20 juni 2019 (links) en vergelijking met de normaalwaarde (rechts) (Bron: KMI)

Figuur 5: De gevolgen van de onweders.

Boven: legering van wintergerst in Anderlues (Henegouwen), beeld van 10 juni 2019 (Bron: CRA-W).

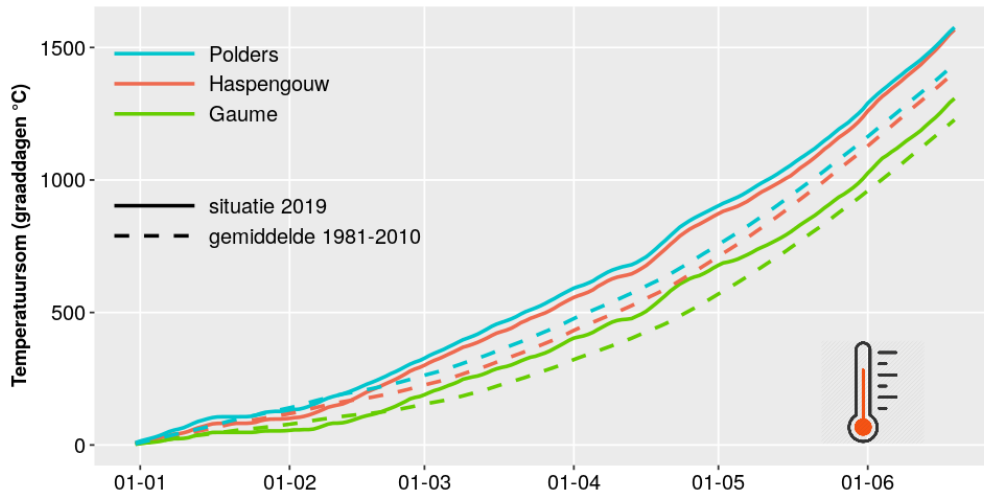
Midden: modderstromen in Monceau (Henegouwen) op 6 juni 2019 (links) en in Mont-saint-Guibert (Namen) op 10 juni 2019 (Bron: www.sudinfo.be)

Onder: overstroming als gevolg van hevige regenval in Kalmthout (Antwerpen) op 19 juni 2019 (Bron: Belga)

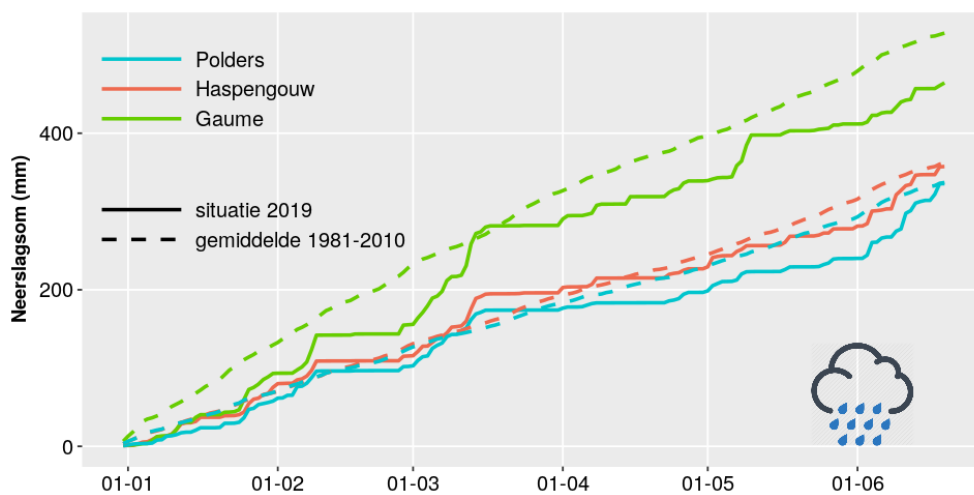
Seizoensoverzicht

In Figuur 6 en 7 wordt het verloop van resp. de temperatuur- en neerslagsom sinds 1 januari 2019 weergegeven voor drie verschillende regio's. Sinds eind februari ligt de temperatuursom in alle regio's hoger dan normaal. De grootste afwijkingen vinden we in de Polders en in Haspengouw. De neerslagsom lag sinds begin april iets onder de gemiddelde waarde, maar in juni is er weer een stijging merkbaar. Een uitzondering daarop is de Gaume. In deze regio kwam de neerslagsom slechts enkele keren in de buurt van het gemiddelde, maar over de ganse periode beschouwd scoort ze erg laag en stellen we vast dat er eind juni nog steeds een cumulatief neerslagtekort is.

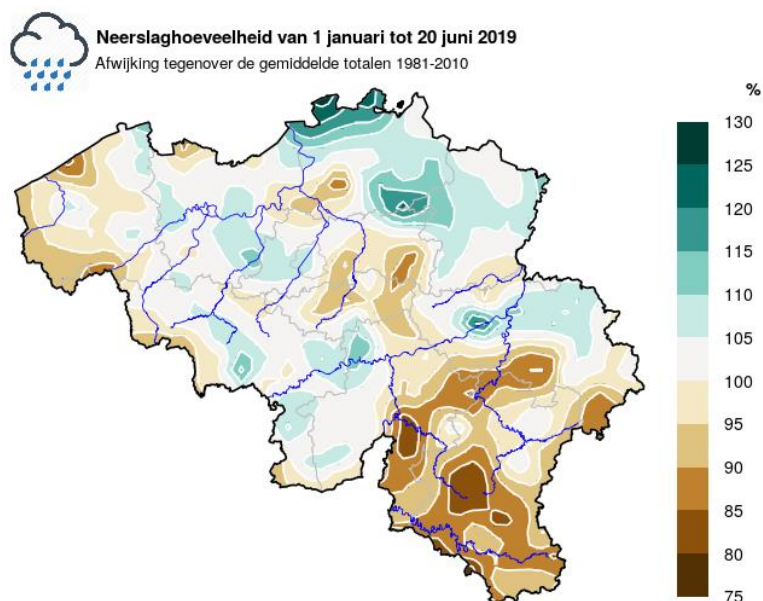
Figuur 8 toont een meer gedetailleerd beeld van de afwijking van de neerslagsom sinds 1 januari 2019 ten opzichte van het gemiddelde (1981-2010). Niet enkel in het zuiden van het land, maar ook in West-Vlaanderen viel er minder neerslag dan normaal. Elders schommelt de neerslagsom rond het gemiddelde, uitgezonderd in het noorden en zuidoosten van de provincie Antwerpen. Daar viel sinds het begin van dit jaar zo'n 25 tot 30% meer neerslag dan normaal.

Figuur 6: Temperatuursom van 1 januari tot en met 20 juni 2019 ten opzichte van het gemiddelde (1988-2018) in de Polders, Haspengouw en de Gaume (Bron: KMI)

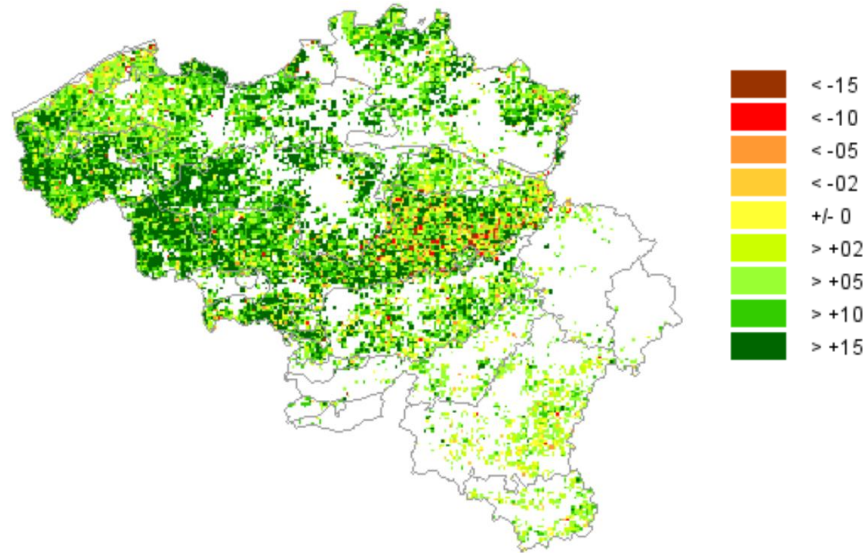
Figuur 7: Neerslagsom van 1 januari tot en met 20 juni 2019 ten opzichte van het gemiddelde (1988-2018) in de Polders, Haspengouw en de Gaume (Bron: KMI)

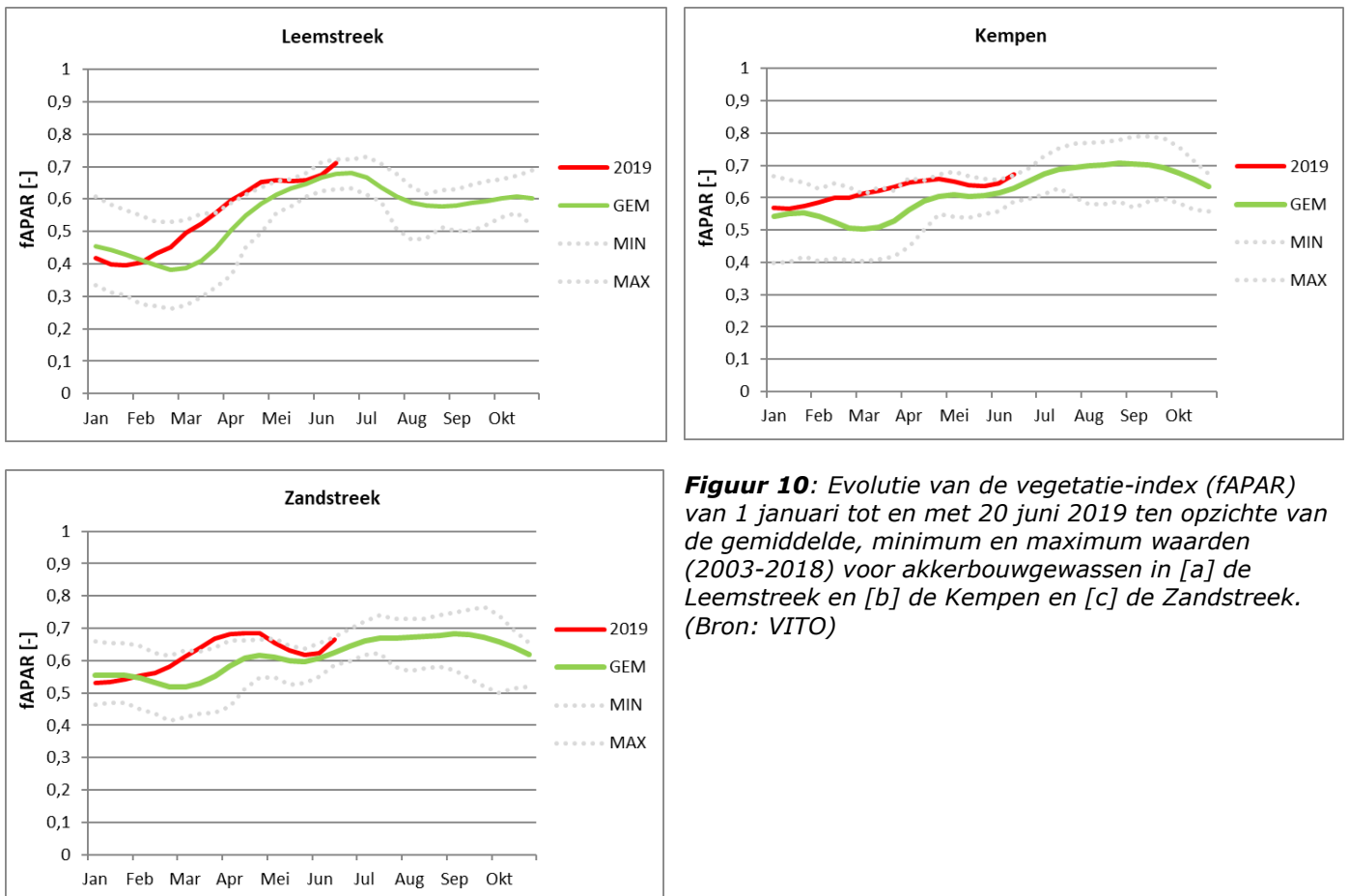
Figuur 8: Neerslaghoeveelheid van 1 januari tot 20 juni 2019 in vergelijking met het gemiddelde (Bron: KMI)

Observaties vanuit de ruimte

Uit de analyse van de Proba-V satellietbeelden (Figuur 9) blijkt dat de vegetatie-index eind juni nagenoeg overal boven het gemiddelde van de jaren 2003-2018 ligt. Toch werd de groei enigszins afgeremd door het koude weer in mei. In Figuur 10 zien we het verloop van de vegetatie-index in drie regio's: de Leemstreek, de Kempen en de Zandstreek. In het vroege voorjaar lag de vegetatie-index nog een flink stuk boven het gemiddelde, maar in mei vlakke de curve af en werden de verschillen met het gemiddelde kleiner. Daarna volgde een periode van meer groeizaam weer in juni waardoor de indexwaarden opnieuw stegen.

Figuur 9: Relatief verschil van de vegetatie-index (fAPAR, afgeleid uit Proba-V beelden) ten opzichte van het gemiddelde (2003-2018) voor de periode van 1 maart tot en met 20 juni 2019. De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt. (Bron: VITO)

Figuur 10: Evolutie van de vegetatie-index (fAPAR) van 1 januari tot en met 20 juni 2019 ten opzichte van de gemiddelde, minimum en maximum waarden (2003-2018) voor akkerbouwgewassen in [a] de Leemstreek en [b] de Kempen en [c] de Zandstreek. (Bron: VITO)

Overzicht van de gewassen: huidige toestand en opbrengstraming

Wintergerst:

Volgens het CRA-W, CEPICOP en LCG kende de wintergerst een goede seizoensstart. De meeste gerstpercelen staan er momenteel goed bij. De verwachte opbrengst schommelt rond het gemiddelde van de voorbije 5 jaren.

Een uitzondering vormen de percelen die half april af te rekenen kregen met nachtvorst. Het gaat hier vooral om percelen met koudegevoelige gerstrassen zoals Meridian, Zappa,... waarbij op dat moment de aren nog niet verschenen waren. De koude nachten tijdens de bloei in de eerste helft van mei zorgden ook hier en daar voor wat schade, vooral onder de vorm van lege korrels. Verder zien we plaatselijk ook hagelschade, bijvoorbeeld in de regio Doornik. Op de getroffen percelen kunnen de opbrengstverliezen oplopen tot 30-40%. Op heel wat percelen wordt ook legering vastgesteld. De gevolgen voor de opbrengst gaan waarschijnlijk meevallen gezien dit fenomeen tamelijk laat in de groeicyclus opgetreden is waardoor de impact op de graanvulling beperkt is.

Wintertarwe:

Ook de wintertarwe doet het goed. De voorjaarskou had geen gevolgen voor deze teelt. Bij het grootste deel van de tarwepercelen was de bloei rond 17-18 juni voltooid, meldt LCG. Andere percelen bevonden zich op dat moment al in het stadium waterrijp of vroeg melkrijp.

De insectendruk blijft relatief binnen de perken. Dankzij de sterke wind en de soms hevige regenbuien van begin juni werd de populatie tarwegalmuggen flink uitgedund. De bladluisdruk nam echter toe in juni. Zo werd midden juni op een kwart van de tarwepercelen de schadedrempel bereikt. Tarwe is het meest gevoelig voor schade door bladluizen vanaf het moment dat ze in aar komt tot het begin van de afrijping van het graan.

Wat de ziekten betreft, zien we een toename van percelen met bladseptoria in vergelijking met vorig jaar. Op heel wat percelen werd gele roest waargenomen, zowel bij gevoelige als minder gevoelige rassen. Ook bruine roest kende een sterke uitbreiding eind mei – begin juni.

De opbrengstverwachtingen voor de vroege wintertarwerassen zijn gunstig. Voor de late rassen is het nog afwachten. Momenteel worden goede tot zeer goede opbrengsten voorspeld, maar bij de late rassen zal vooral de temperatuur tot midden juli bepalend zijn voor de uiteindelijke opbrengst. De zeer hoge temperaturen die voorspeld worden voor eind juni – begin juli zouden wel eens een negatieve impact kunnen hebben op de graanvulling en de opbrengst naar omlaag kunnen halen, volgens het CRA-W en CEPICOP.

Aardappelen:

Ondanks de vroege start van het pootseizoen vertonen de aardappelen momenteel geen groeivoorsprong, melden FIWAP, CARAH en Inagro. Integendeel, door de kou in mei werd de ontwikkeling geremd. De opkomst verliep gemiddeld zo'n 10 dagen trager dan normaal. De trage opkomst maakte dat er ook af en toe opkomstproblemen gesignaleerd worden, vooral bij gebruik van kleine potermaten (28/35 mm). Het koude weer na planten was bovendien bevorderlijk voor aantasting door *Rhizoctonia*. De meeste partijen pootgoed worden hiervoor echter behandeld bij of voor het poten.

De onweders en hevige wind tijdens de eerste helft van juni veroorzaakten hier en daar gebroken stengels en schade aan het loof die wat lijkt op symptomen van de plaag. Plaatselijk zorgden hagelbuien ook voor flink wat schade.

In mei was het droger dan normaal in het Belgische aardappelteeltgebied, vooral in westelijk Henegouwen en in Oost- en West-Vlaanderen (zie Figuur 2). Enkel in het centrum van het land en in het noorden van Limburg werden normale neerslaghoeveelheden gemeten. Dankzij de regen tijdens de eerste 3 weken van juni kwam de groei van de aardappelen gelukkig toch goed op gang. Op veel plaatsen is de grondwaterstand laag tot zeer laag voor de tijd van het jaar. Tijdens deze fase van de groei (opkomst – loofontwikkeling) zijn de waterbehoeften nog niet erg groot. De aardappelen hebben tot nu toe nog geen last gehad van watertekort. De wortelontwikkeling is bijgevolg vrij zwak en dat maakt het gewas gevoeliger voor eventuele droogte later in het seizoen.

In het begin van het aardappelseizoen was de ziektedruk laag, maar door het warme weer en de onweersbuien begin juni stak de aardappelziekte toch de kop op. Zo werden er half juni in Vlaanderen, meer bepaald in de buurt van Antwerpen, *Phytophthora* haarden waargenomen. De koude nachten en soms ook frisse dagen remden de uitbreiding van de plaag enigszins af. Ook de hittegolf van eind juni zal de ziekteontwikkeling remmen.

In aardappelopslag worden ook terug heel veel Coloradokevers gesignaleerd. Gevreesd mag worden dat de volgende generatie zal migreren naar de consumptiepercelen.

Op basis van de eerste veldwaarnemingen verloopt de knolvorming gunstig. De verwachte opbrengsten liggen in de meeste regio's iets hoger dan het gemiddelde van de voorbije 5 jaren, zoals blijkt uit Tabel 1. De gebruikte voorspellingsmodellen houden echter geen rekening met eventuele irrigatie. Hierdoor kunnen de werkelijke opbrengsten in regio's waar de aardappelen frequent beregend worden (de Kempen, delen van de Zandstreek,...) hoger zijn dan de voorspelde opbrengsten in Tabel 1.

Maïs:

De voorjaarswerken verliepen vlot. Omstreeks 15 mei was op een paar percelen na de maïs overal gezaaid, meldt LCV/Hooibeekhoeve, ook waar een snede gras als voorteelt stond.

De weersomstandigheden waren de afgelopen periode wisselend. Enkele warme dagen werden afgewisseld met dagen met duidelijk lagere temperaturen. In mei viel er minder neerslag dan gemiddeld, in juni viel er dan weer meer neerslag dan gemiddeld. Bovendien waren er plaatselijk zware onweersbuien met veel regen en wind. Deze wisselende weersomstandigheden zorgden ervoor dat de opkomst van de maïs traag verliep. Op sommige percelen staan er minder planten dan gewenst doordat kiemschimmels het kiemende zaad aantastten. Daarnaast is er in het veld ook meer aantasting door insecten te zien, vnl. ritnaalden. Ook de verdere ontwikkeling van de maïs lijkt wat vertraging te hebben opgelopen door de wisselende weersomstandigheden. Gelukkig heeft het regelmatig geregend waardoor de maïs wel kan doorgroeien. Ook de onkruidbestrijding is op de meeste percelen goed gelukt.

Uit waarnemingen in het CIPF netwerk tussen 14 en 17 juni bleek dat de maïs zich op dat moment in het 7-8 tot 9 bladstadium bevond. Half juni was er een sterke toename van bladluizen merkbaar, maar gezien het ontwikkelingsstadium waarin de maïs zich toen al bevond, zal de schade waarschijnlijk beperkt blijven.

De voorspelde maïsopbrengst schommelt momenteel dan ook rond het gemiddelde van de voorbije 5 jaren.

Suikerbieten:

Eind juni waren op de meeste suikerbietpercelen de rijen gesloten, volgens het KBIVB. Enkel de laat gezaaide percelen lopen nog iets achter.

Ook in de suikerbieten zijn de bladluizen massaal aanwezig. De populaties blijven zich verder ontwikkelen. Op sommige percelen werd de behandelingsdrempel (2 groene bladluizen per 10 planten) al tweemaal bereikt. Er wordt aangeraden om de bieten te beschermen tot en met het sluiten van de rijen.

Op sommige percelen vertoont het bietenloof schade als gevolg van de talrijke stormachtige buien. Deze omstandigheden zijn ideaal voor de ontwikkeling van *Pseudomonas*. Het gaat om een bacterie waartegen geen enkele behandeling mogelijk is. De ziekte zal verdwijnen bij het hernemen van de loofgroei onder droge omstandigheden.

De opbrengstverwachtingen voor de suikerbieten zijn momenteel erg gunstig. In alle regio's worden opbrengsten voorspeld tussen 3 en 7% boven het gemiddelde.

Tabel 1 toont de **opbrengstvoorspellingen** voor wintertarwe en -gerst, voedermaïs, suikerbieten en aardappelen (Bintje) voor de verschillende landbouwstreken.

Tabel 1: Opbrengstvoorspellingen (100kg/ha) per landbouwstreek voor wintertarwe en -gerst, voedermaïs, suikerbieten en aardappelen* (Bintje) en vergelijking met de gemiddelde opbrengst voor de jaren 2014-2018 volgens de cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS). (Bron: CRA-W)

Landbouwstreek	Wintertarwe			Wintergerst		
	2014-2018 (NIS)	2019 (voorspeld)	verschil (%)	2014-2018 (NIS)	2019 (voorspeld)	verschil (%)
Duinen & Polders	89,0	90,8	2,0	89,1	92,5	3,8
Zandstreek	78,8	79,4	0,8	76,6	77,5	1,2
Kempen	68,4	68,6	0,3	62,8	64,5	2,7
Zandleemstreek	86,8	89,4	3,0	83,5	85,4	2,3
Leemstreek	89,0	92,0	3,4	85,4	87,0	1,9
Henegouwse Kempen	86,0	92,0	7,0	80,7	81,2	0,6
Condroz	81,3	82,5	1,5	80,5	80,6	0,1
Weidestreek (Luik)	84,5	86,7	2,6	76,4	75,1	-1,7
Weidestreek (Venen)	72,1	70,1	-2,8	71,1	69,5	-2,3
Famenne	71,5	72,5	1,4	71,3	70,4	-1,3
Ardennen	65,7	67,7	3,0	63,8	65,4	2,5
Jurastreek	62,9	63,4	0,8	56,0	55,8	-0,4

Landbouwstreek	Voedermaïs			Suikerbieten			Aardappelen (Bintje)		
	2014-2018 (NIS)	2019 (voorspeld)	verschil (%)	2014-2018 (NIS)	2019 (voorspeld)	verschil (%)	2014-2018 (NIS)	2019 (voorspeld)	verschil (%)
Duinen & Polders	425,8	410,3	-3,6	792,3	851,5	7,5	404,4	430,5	6,5
Zandstreek	405,7	401,4	-1,1	721,5	758,6	5,1	426,3	436,9	2,5
Kempen	370,6	366,0	-1,2	689,0	712,5	3,4	454,7	430,5	-5,3
Zandleemstreek	452,3	454,0	0,4	819,0	861,3	5,2	451,6	467,9	3,6
Leemstreek	459,2	444,7	-3,2	879,4	930,9	5,9	446,6	456,2	2,1
Henegouwse Kempen	418,8	416,1	-0,6	846,3	905,6	7,0	443,0	476,9	7,7
Condroz	416,9	429,5	3,0	800,2	839,4	4,9	437,1	443,0	1,3
Weidestreek (Luik)	429,0	428,1	-0,2	888,1	929,2	4,6	464,9	492,4	5,9
Weidestreek (Venen)	377,4	383,6	1,6	620,3	663,8	7,0	466,3	476,7	2,2
Famenne	421,6	440,7	4,5	769,3	799,3	3,9	426,0	423,1	-0,7
Ardennen	452,9	451,8	-0,2	797,7	853,2	7,0	-	-	-
Jurastreek	390,0	388,1	-0,5	-	-	-	257,7	240,0	-6,9

* de gebruikte modellen houden geen rekening met eventuele irrigatie. Hierdoor kunnen de werkelijke opbrengsten hoger liggen dan de voorspelde opbrengsten.